

Kaksi musta-h' mong -heimon naista katselee maisemia matkalla alhaalla laaksossa sijaitsevasta kodistaan ylös Sapan keskusta.

SAPA – Vietnamin vuorten kuningatar

11.3.2023 6.00

Eksoottinen vuoristokaupunki Sapa on Pohjois-Vietnamin vetonaula Hanoin ja Halon Bayn saariston ohella. Jo junamatka Hanoista Sapaan, Kiinan rajalle, on leppoisa seikkailu.

Vietnam maaliskuussa

Teksti ja kuvat: JUHANI KORHONEN

(UUSINTA V. 2011) Yöjuna Hanoista Lao Caihin lähtee? Yritän arvailla vietnaminkielisen kuulutuksen sisältöä - ja siellähän juna jo odottaa raiteella kaksi. Vaunussa viisi on yösijani, neljän hengen hytti. Nostan laukun hyllylle ja asettaudun aloilleni.

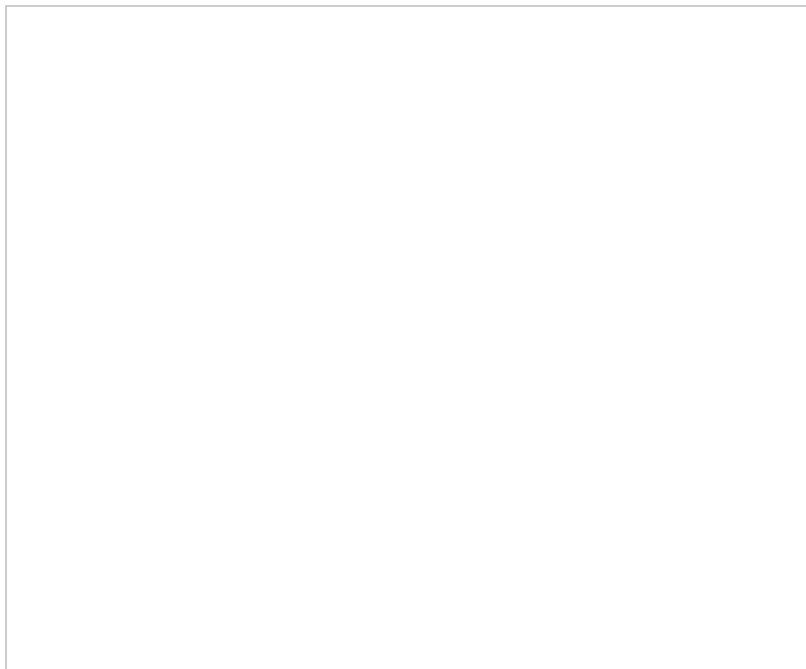
Pari päivää sitten kysyin tästä matkasta Pohjois-Vietnamin vuorille Sapaan.

- Se on suosittu reitti ja junat voivat olla täynnä, mutta yritetään, hotellin tyttö sanoi ja näppäili puhelintaan.

Parin tunnin päästä hän ojensi lipun, joka maksoi 12 euroa.

Vietnamissa ainakin matkaliput järjestyvät jouhevasti. Vaunun valintakin on onnistunut. Vaihtoehtoina olisi ollut puupenkkejä, kuuden ja neljän hengen hyttejä kovilla tai pehmeillä vuoteilla, ilmastoituja sekä ilmastoimattomia vaunuja. Orient Express -vaunut ovat tällaista luksusta ja liput on varattava matkatoimistosta hyvissä ajoin etukäteen.

Juna lähtee, loikoilen ja luen. Vietnamissa makuuvaunut ovat niin kutsuttuja sekavaunuja. Alapuolella hollantilainen nainen virittää silkilakanan suojaksi kolmelta miesmatkustajalta. Hanoilainen hotellinjohtaja haluaa harjoittaa englanninkieltään ja puhelias kanadalainen opastaa parhaansa mukaan. Viereisessä hytissä hollantilainen miesporukka pitää hauskaa.

Matkustajat ovat pääosin matkailijoita. Vietnamista puuttuvat todelliset massamatkailukohteet - vielä toistaiseksi, mutta matkailu lisääntyy vuosi vuodelta. Vaikka Hanoissa, Ho Chi Minh Cityssä ja idyllisessä Hoi Annin pikkukaupungissa matkailijoita on jo tungokseen asti, etenkin pohjoisen vuorilta löytyy leppoisia kohteita ja matkailureittejä.

Junan vauhti on rauhallinen ja noin 480 kilometrin matkaan kuluu kahdeksan tuntia. Vaunu keinahtelee kuin kätkyt. Kääriäydyn peittoon ja nukahdan kiskojen rytmikkääseen kolkkeeseen.

Lao Caissa, noin 35 000 asukkaan pikkukaupungissa on Vietnamin pohjoisin rautatieasema aivan Kiinan rajan tuntumassa. Asemalla bussikuskit kilpailevat meistä unisista asiakkaista ja pian täyteen ahdettujen pikkubussien letka lähtee kohti Sapaa. Matkustajien ikähaitari on varttuneemmalla puolella.

Sapa ei ole nuorten reilaajien massakohde.

Maaliskuun alkupuolella Pohjois-Vietnamin vuorilla ja ylängöillä aamut ovat raikkaita. Mitä ylemmäksi nousemme, sitä viileämmäksi käy ilma. Maisemat hivelevät silmää.

Yön jäljiltä laaksoissa lepäävä usva suodattaa aamuauringon säteet kauniiksi valoviuukoiksi. Metsäpoluilta tielle laskeutuu pienikokoisia, riuskasti käveleviä konttiselkäisiä kulkijoita. He ovat paikallisiin vuoristokansojen heimoihin kuuluvia asukkaita.

Vuorten kuningattareksi kutsuttu Sapan kaupunki sijaitsee kauniissa laaksossa 1650 metrin korkeudessa. Ympärillä kohoa Hoang Lien vuoristo, jonka korkein huippu Fansipan kohoa 3143 metrin.

Alkujaan Sapa oli pieni vuoristoasema Kiinan rajan tuntumassa, josta ranskalaiset rakensivat siirtomaavalta-aikanaan lomakohteen. Siirtomaaisännät viettivät mielellään lomia viileässä vuoristossa. Sapaa ympäröivän vuoriston he rivivät Tonkinese Alpeiksi.

Pohjoiset vuoristoalueet poikkeavat niin kulttuuriltaan, väestöltään kuin maisemiltaan muusta Vietnamista. Asukkaiden enemmistö kuuluu vuoristokansoihin. Suurin ryhmä on h'mong-heimo, vaikkakin punaisia päähineitä sekä värikkäitä kansallispukuja käyttävät puna-dzao - heimon naiset vievät matkailijan huomion katukuvassa. Vuoristoheimojen naiset ovat innokkaita kaupustelijoita ja etenkin nuoret puhuvat yleensä hiukan englantia, saksaa tai ranskaa.

Vuoret ovat muokanneet ihmisiä sekä elintapoja ja ne ovat olleet turvana kriisiaikoina. Käydyt sodat Ranskan, Yhdysvaltojen ja viimeksi lyhyt rajasota Kiinan kanssa vuonna 1979 pyyhkivät Sapan melkein pois kartalta. Vain vuoristokansat jäivät asuinsijoilleen.

Vielä 20 vuotta sitten pieneen vuoristokylään saapui vain satunnaisia seikkailijoita. Vähitellen kauniin kylän maine levisi, palvelut kehittyivät ja toivat lisää matkailijoita. Viime vuosien kiihkeästä rakentamisesta huolimatta Sapa on säilyttänyt idyllinsä.

Sapa on Tonkinin lahdella sijaitsevan Halong Bay -saariston sekä Hanoin ohella Pohjois-Vietnamin tärkein oheismatkakohde. Syrjäinen sijainti vuorilla karsii Sapan kävijöistä kiireisimmät. Yleinen tapa käydä Sapassa on yöjunamatka Hanoista. Junamatka sujuu mukavasti ja on kokemus sinänsä. Bussimatka Lao Caista ylös vuorille tarjoaa huikeita näkymiä.

Majoituspalvelut ovat monipuolisia. Halvimman petipaikan saa viidellä eurolla, kalleimmat reilun sadan euron huoneet ovat kaikilla mukavuuksilla. Jo 15 eurolla voi saada hyvän huoneen, jonka parvekkeelta avautuu mahtava näköala. Yösijan varaus parhaimmille näköalapaikoille on syytä tehdä etukäteen, etenkin viikonloppuisin. Toisaalta seikkailijalle on aina huoneita tarjolla.

Sapa on Vietnamin parhaita paikkoja tehdä edullisia ja eksoottisia ostoksia. Täältä voi myös lähteä autolla tai moottoripyörillä useiden päivien vuoristoretkille.

Paikalliset asukkaat majoittavat halukkaita kotonaan.

Kotimajoitus on oiva ja takuulla eksoottinen vaihtoehto kokemuksiä etsiville. Sängyssä on olkipatja, ja aamuinen yrttikylpy otetaan suuressa muuripadassa tai puusammiossa istuen. Ruoka on taatusti luomua; kanapaisti napataan takapihalta ja vihannekset sekä mausteet ovat tuoreita. Ruoka valmistetaan avotulella, mutta hämärän majan nurkassa voi olla televisio ja tietokone.

Näköala Sapan kaupungista ympärillä levittäytyville vuorille on vaikuttava.

Musta-h'mong -heimon nainen matkamuistokojullaan soittaa bambupuusta tehtyä paikallista "huuliharppua".

Uusi aika hivuttautuu vuorille. Omissa oloissaan eläneet vuoristokansat haluavat nyt ottaa oman pienen osansa matkailun mukana tulevasta valuuttavirrasta.

Sapa houkuttelee matkailijoita upeilla maisemillaan ja hyvillä retkeilymahdollisuuksilla. Parin kymmenen kilometrin päässä kaupungista on Vietnamin korkein vuoristotie. Lähin päiväreitti vie Cat Cat -kylään.

Aamun viileydessä on hyvä lähteä liikkeelle. Korkealta vuoren töyräältä tie laskee jyrkästi vasemmalle. Taustalla siintävät vuorten huiput piiloutuvat pilviin.

Rinteille ripotelluissa yksinäisissä majoissa asuvia musta-h'mong -heimon naisia tulee vastaan. He ovat matkalla ylös kaupunkiin myymään käsitöitään. Musta-h'mong -naiset pukeutuvat mustiin, kirjailtuihin vaatteisiin, pitkät hiuksensa he kietovat pään ympärille ja peittävät hatulla. Vuoristokansojen heimot elävät vaatimattomasti ja yrittävät pitää sitkeästi kiinni perinteistään.

Auringon kohotessa lämpötila nousee nopeasti ja vaeltaminen käy hikiseksi. Vuorilla päivät ovat kuumia, mutta iltaisin shortsit ja t-paita käyvät kevyeksi ja huoneen lämmittimellekin on käyttöä. Onneksi kaupoista löytyy lämpimiä asusteita.

Pohjois-Vietnamin vuorilla suosituin matkailukausi on helmikuusta toukokuuhun. Tammi- ja vielä helmikuun alussa yölämpötila voi laskea nollaan ja vuoret ovat usein pilvien peitossa. Kesä- ja elokuu ovat sateisimpia. Kiipeilyä ja vaativia vaelluksia harrastaville paras ja kirkkain aika on loka-marraskuussa.

Cat Cat -kylän päiväreitti polveilee teillä ja poluilla, ohittaa pieniä kyliä ja yksinäisiä asumuksia, joista monen yhteydessä on pieni käsityömyymälä. Reitti päättyy vuoristopuron kauniille putoukselle.

Markkinat ovat vuoristokansoille tärkeä viikoittainen tapahtuma. Sapan lauantaimarkkinat ovat värikkäät, mutta päiväretki Bac Han sunnuntaimarkkinoille maksaa vaivan.

Vielä lauantai-iltana hiljainen Bac Ha herää sunnuntaiaamuna eloon. Kaupungin markkinoilla voi tavata kaikkien lähialueen asuvien vuoristokansojen edustajia.

Jokaisen heimon naiset pukeutuvat erilaisiin kansallispukuihin.

Täällä näkyvimpiä ovat värikkäästi pukeutuvat Kukka-h'mong -heimon naiset.

Markkinoiden tuotevalikoima on runsas. Samaan aikaan kun naiset myyvät käsitöitään, peltojen tuotteita, mausteita ja riisiviinaa, tutkivat miehet koneiden varaosia, kurkistavat myytävänä olevien hevosten hammaskaluston kuntoa tai vertailevat nautakarjaa.

Päälimmäisenä markkinoista jää mieleen naisten kansallispukujen värikykyys. Bac Han markkinat on oivallinen paikka tehdä ostoksia. Luonnon väreillä värjätyt kankaat, laukut ja asusteet ovat runsaimmin esillä.

Illan suussa markkina väki suunnistaa vuorille.

Pienen ja sitkeän vuoristohevosen selässä istuvan miehen sylissä on riisisäkki ja narunpäässä löntystelee vesipuhveli.

Naisilla on korissa kanoja tai koiran pentu, joka ei välttämättä ole menossa lemmikiksi.

Vietnamin vuoristokansat haluavat elää omissa oloissaan ja Vietnamin käynnissä oleva modernisoituminen saavuttaa viimeisenä pohjoisen vuoristoalueet.

KOMMENTTI

Sapan vuoristokaupungin kadulla matkailija ei koe yksinäisyyttä. Vain lyhyt kävely kadulla ja kirjailtuun kansallispukuun pukeutunut nainen lähestyy esitellen koruja, hattuja, huiveja tai luonnon väreillä värjättyjä kankaita. Pian ympärillä on joukko naisia, jotka vaativat tekemään kauppaa myös heidän kanssaan. Aluksi tyyli tuntuu tunkeilevalta, mutta naiset ovat ystävällisiä ja huumorintajuisia, sekä puhuvat hieman useita kieliä.

Markkinat on vuoristokansojen elämää ja markkinapaikalla on tiivis tunnelma.

Vuoristokansojen naiset kantavat aina lapsiaan "selkärepussa".

Vaellusreitit polveilevat kukkuloiden ja vuorten välissä.

Naisten myyntitaktiikkaa voi arvostella, mutta ilman heitä Sapan katukuva olisi huomattavasti värittömämpi. Joskus kaukaakin vuoristokylästä Sapaan kävelleet naiset ovat innokkaita kauppaajia ja tuotteet ovat takuulla luomua, omin käsin taitavasti tehtyjä ja luonnon väreillä värjättyjä. Sapa on yksi Vietnamin parhaista ja edullisimmista paikoista tehdä etnisiä matkamuistohankintoja.

Vaikka Sapa on rauhallinen paikka, elämä siellä ei ole tasaista, vaan jatkuvaa kapuamista joko ylös tai alaspäin - joskus hyvinkin jyrkillä rinteillä tai kaduilla. Liikkuminen vaatii normaalia kuntoa, mutta pidemmällä vaelluksilla on huomioitava reittien suuret korkeuserot ja vuoriston polttavan kuuma aurinko.

Kaupungista voi vuokrata skootterin tai varata ryhmämatkan lähialueen värikkäille markkinoille. Tunnetuin ja suurin viikonloppumarkkinapaikka on Bac Han kaupungissa.

PLUSSAT

- o Eksoottinen kohde
- o Mielenkiintoinen vuoristokulttuuri
- o Edulliset hinnat
- o Monipuoliset vaellusmahdollisuudet
- o Raikasta ilmasto

MIINUKSET

- o Ruuhkia sesonkiaikoina
- o Talvella on varauduttava kylmään.
- o Tammi-helmikuussa vuoret ovat yleensä pilvien ja usvan peitossa, mutta silti maisemat voivat olla kuvauksellisia.

SAPA FAKTAT

Asukasluku: noin 36 000

Sijainti: Pohjois-Vietnamissa, 1650 metrin korkeudessa vuorten ympäröimässä laaksossa. Vietnamin korkeimman vuoren, Fansipanin 3143 metriin kohoava huippu voi näkyä jopa hotellihuoneen ikkunasta.

Historiaa: Alkujaan Sapa oli pieni raja-asema. Ranskalaiset siirtomaaisännät ihastuivat vuoriston maisemiin, viileän raikkaaseen ilmastoon ja rakensivat Sapaan ensimmäiset lomahotellit. Vielä 10 vuotta sitten Sapa oli melko neitseellinen matkailukohde, mutta nykyisin suhteellisen vilkas.

Miten pääsee: yöjunalla Hanoista Lao Caihin, ja sieltä bussilla Sapaan

Milloin kannattaa matkustaa: suosituin matkustusaika on helmikuusta toukokuuhun. Tammikuussa ja helmikuun alussa yölämpötila voi olla lähellä nollaa ja vuoret pilvien peitossa, ja kesä- ja elokuussa on sateista. Loka-marraskuu on hyvää aikaa kipeily- ja vaellusretkille.

Puna-Dzao -heimon nainen myymässä käsitöitään.

Naisten värikkäät kansallispuvut ovat käytössä niin arkena kuin juhlistakin.

Musta-Dzao -heimon tyttö kampaa pitkää tukkaansa. Musta-Dzao -naiset käärivät tukkansa pään päälle ja sitovat sen mustalla hatulla.